

REJESTR (371) *sb m*

rejestr (332), **reistr** (34), **raistr** (2), **reister** (1), **reistrz** (1), **rejestrz** (1); reistr *GliczKsiąż, PaprUp*; reistrz *Mymer*¹; rejestr : reistr : raistr : reister : rejestrz *RejKup* (19:-:2:-:1), *Mącz* (6:30:-:1), *Calag* (3:2).

-ye-, -ie- (189), -ge- (144+kust), -gi- (37), -y- (1).

Oba e jasne.

sg *N* rejestr (95). ◇ *G* rejestru (72), rejestra (1) *HistRzym*. ◇ *D* rejestrowi (1). ◇ *A* rejestr (81). ◇ *I* rejestr(e)m (2). ◇ *L* rejestrze (22). ◇ *pl N* rejestra, [rejestrza] (7), rejestry (4); -a *RejJóz, GroicPorz, RejPos, RejZwierc, BielSpr*; -y *Diar, SarnUzn, SkarKaz*; -a : -y *SarnStat* (2:1). ◇ *G* rejestrów (15); -ów (4), -(o)w (11). ◇ *D* rejestr(o)m (3). ◇ *A* rejestra (34), rejestry (4); -y *FalZioł*; -a : -y *LibLeg* (3:1), *Diar* (1:1), *Mącz* (2:1). ◇ *I* rejestry (10), rejestrami (2) *WujNT, KlonWor*. ◇ *L* rejestrzéch (12), rejestrach (6); -éch *LibLeg, RejPos, Strum, ActReg*; -ach *Mącz, WujJud, ZapKościer, ReszHoz, KochWr*; -éch : -ach *SarnStat* (8:1); ~ -éch (9), -(e)ch (3); ~ -ach (4) *Mącz, ReszHoz, KochWr, SarnStat, -äch* (1) *WujJud, -(a)ch* (1).

Sł stp: rajistr, rejestr, rejistr, Cn: rejestr, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) – XIX w.: registr, rejestr.

1. *Zapis sporządzony w celu utrwalenia i uporządkowania jakichś spraw, przeważnie urzędowych i ważnych prywatnych, np. przepisy, instrukcje, sprawozdania, protokoły, a zwłaszcza wykazy; codex Mymer*¹, *Mącz; commentarium, diarium, ephemeris, hypomnema, libellum, ratio, tabella, tabula (rationum) Mącz; regestrum JanStat [registrum – prawidło BartBydg] (365) : Codex. Schuldbuch. Regiftrz. Mymer*¹ 10; a każdej tej trzeciny sędziowie ci wsadzeni mają ony swe takie regestra rękami swemi podpisać i ten podpisany rejestr ma być w kancelaryji ich schowan *Diar* 95, 95; *Mącz* 161a; *RejPos* 37; Abowiem tenże pan Kázimiérz Król nic nie kazał w Reyeŝtrze przydác/ álbo vmnieyŝyć *SarnStat* 370; Téz byli wezwáni ku czyniéniu Reyeŝtru Podzupkowie/ Báchmiŝtrzowie/ Stygárowie oboiéy *Zupy SarnStat* 371, 139, 337, 371 [2 r.], 372.

rejestr alicuius (1): REieŝtr *peremptoriarum actionum* v Przyłufk(iego) *znaydziefz* 637. 634. *SarnStat* [1281].

rejestr czego [= *do kogo należący, przez kogo sporządzony*] (3): *yako ya othem wyem ysz slachathny Ian wysznyewsky szphaláth nye zywye szeszlodzyemy [...] any wynen yeszth thego obwynyena wedluk rejestr [!] Rathuscha warschewskyego et wedluk poszw. ZapWar 1510 nr 2081. Cf »rejestr kancelaryjej«.*

W połączeniach szeregowych (2): *Wtore tenże Prokurator przeŝtrzeże y opráwi łobie/ áby wedle łwey potrzeby mógł mieć łufzne odwłoki ku okázaniu dowodow łwoich/ ná odłtápianie/ ná porádenie/ łwiádectwá żywych ludzi/ Aktá/ Liŝty Krolewŝkie/ [...] regeŝtrá/ Cyrográfá/ y wŝzythki inne dowody [...] ku łwey łpráwie przynależące. GroicPorz v v; SarnStat *6v.*

W porównaniu (1): *ále tež y Piŝarz liŝtu do Hebreow káp. II. to wŝzytko łwoy obfitymi iáko ná regeŝtrze wypifał: iáko lię y w czym káždy wierny przećiw Bogu záchował. CzechEp 24.*

Zwroty: »rejestr spisać; rejestr napisan (a. spisan); pisanie rejestru« (1;3;1): *Dla téy przyczyny ten Reyeŝtr iefł łpifań: áby zły zwyczay włtrzeżón bydź mógl ná wieczné czáły SarnStat 370; Abowiem*

tenże pan Kázimierz Król [...] kazał Reyełtr łpifać/ y wżyfłki zwyczajie pilnie łtáré ná wieki náznaczyć *SarnStat* 370; Téż w łpifańiu tego Reyełtru była wezwána Rádá Króla Ie⁸⁰ M. *SarnStat* 370, 370 [2 r.].

»rejestr sprawić, uczynić« [szyk zmienny] (3:1): Regestry tym obyczajem sprawić mają, iż gdy już rozdzielą ty wojewodztwa między sobą, tedy uczynić ma każda trzecina swoy registr *Diar* 95; Rationem vel tabulas rationum conficere, Regiłtr łpřawić. *Mącz* 347b, [114]d.

»w rejestr wpisać (a. wpisować, a. napisać)« (6): Quaestionem conscribere, Wyznánie w mękách złóczincowe w regiłtr nápfiać. *Mącz* 374c, 124b [2 r.]; Káztelan y Stárołta ielcze w powiećie ma okázowánie [tj. inspekcję wojska] vznáwác. y gdy łie okázá w reyełtr wpifowác. *SarnStat* 431, 321, 441.

Wyrażenia: »rejestr kancelaryjej, w kancelaryjej« (2:1): Pan Andrżey Róža/ Arcybiłkup Gniéźnieńłki/ [...] podał nam prošby łwé/ ábyłmy z Reyełtrów Káncelláriey Óswieconego KAżimierzá Króla Polłłkiego Oycá náłżego/ Przywiléy kołciółowi Gniéźnieńłłkiemu przynależący [...] przypifać/ y odnowić/ y potwiérdzić raczyli *SarnStat* 170, 329, 655 marg.

»rejestr pruski« = *rejestr spraw pruskich w apelacyjnym sądzie zadwornym (królewskim)* (1): V dworu też zá wytrwałł miełác Rułki/ Niżli przybijá ná drzwi reiełtr Prułki. *KlonFlis* H3v.

»registre stare« (1): Náyduie łye w reyełtrách łtárych [...] wiele włánié krolewłłkiego łoża łtał/ wiele náłłánié káftaná/ wiele wino *KochWr* 28.

Szereg: »rejestr (a. rejestra) a(ł)bo księgi« [szyk 2:2] (4): Ephemeris, Latine, Diarium, et Acta diurna, Dziennik. To yełt/ Regiłtr álbo xięgi w które łie wpifuyá káżdego dnia łpřawy. *Mącz* 106b; y niech [kanclerz i podkanclerzy] máią iednego álbo dwu pifářzów przyłięgłych/ którzy wżyfłłkié przywileie/ Dekrety/ zeznáńia/ y inne rzeczy/ [...] łczerze y wiernie w księgi tákowe ábo Reyełtrá wpifowáli. *SarnStat* 321, 328, 329.

Wyrażenia przyimkowe: »z rejestru« = *zgodnie z zasadami; uroczyłcie, oficjalnie; accurate, decenter, exacte Cn* (3):

~ *Przysłowie*: Y nie trzeba páđzyorká áni prochu w oku Mieć/ á z reyełtru łtápac á nie myłić kroku. *RejWiz* 2.

Zwroty: »z rejestru patrzyć« (1): Táł dobra myłł nigdy nie połtoi/ Gdzie z reyełtru pátrzą co przyłtoi *KochPieł* 23.

»z rejestru słowka stawiać« = *dobierać wyszukane słowa* (1): boć łie y ow rozumem bárzo nie przełáđził/ czo mi owo do páńny przyłzedłzy z reyełtru łłowká łtháwia/ iż białagłowá dla oney iego potworney Rhetoryki/ áby łie przed nim prołthaczká nie popifála/ máłó ábo nicz mowi *GórnDworz* Cc7v.

[»z rejestru służyć« = *służyć z obowiązku*: Ale ielł zakon wolności y duchá miłółci/ przetoż nie mamy Pánu Bogu tylko z reiełtru łłużyć. *WujBib* 216a.] ~

»z rejestru« = *wymuszenie, nienaturalnie, przesadnie* (2): A ielłi iáki vcźciwy człowiek/ zá ich powabem/ pomoc im tego [swawolnym dworzanom w ich niewybrednych żartach] niechce/ to wnet przymowká: Daicie pánu pokoy/ wżyfłto tu z reyełtru. *GórnDworz* N2v.

~ *W porównaniu* (1): A wđdy *potestat* Padewłki nie niemo łáđzi/ ále y pyta y rozmáitemi kłztałty dochodži rzeczy/ á gdyby iáko z regełtru łzukał ná káżdá rzecz pifánego práwa/ nigdyby dobrze nie ołáđził. *GórnRozm* F4. ~

[»z rejestru« = z teorii, na podstawie wiedzy niepopartej praktyką: choć one [łodzie i okręty] dobrze opatrzą wszelakim porządkiem [...], dobrym szyprem, to jest, gubernatorem *navis*, i takim, który nie z rejestru umie władać okrętem, ale z natury dobry i chętny jest do takiego rzemiosła *PismaPolit* 154.]

Przen: Sporządzony w niebie lub piekle spis uczynków dobrych i złych w życiu określonego człowieka oraz wykaz osób mających zostać zbawionymi lub potępionymi (w niektórych użyciach, zwłaszcza w RejKup, traktowane nieprzenośnie) (36) : (did) Czart pią [!] każeli Pan Rayłtr ćzijcz (-) A wfiytkos każeńs cziłt Paue [!] Aleć to dłuę Kázanie RejKup aa3v; Xiáže włozil Wage [lege: w wagę] [we sprawy A Czart wdruęa Ragiftra y mowi [...] RejKup aa7; A tak niechacz ya ćzće [lege: cztę] Regełtr Bo czo mowj to tak nieyełt Gdy vjrzijs' jego łotrołtwo Ktořegom ya spijłł mnołtwo RejKup dd2, b7v, ł6v, ł7, x5v, y7v (18); RejPos 37, 192v, 252; ALe iákoż do Bogá/ gdyż niebo zámknione? Prog regełtry záložon/ gđzie złołci znáčzone GrabowSet L2.

rejestr czego (3): RejPos 193v; RejZwierc 179v; Oto przed ták wielem tyłięcy wybránych/ Bęđzie czytan regełtr złołci niełłychánych. GrabowSet V3v.

rejestr czyj [= kogo dotyczący, zawierający czyjeś grzechy] (1): Kryłtus każe Czartowi Regełtra cziłcz Mnichowe RejKup cc3v.

rejestr czyj [= przez kogo sporządzony] (1): Iedni dobrzy drudzy źli/ zdawnác łie ták dzyełł/ A dyabeł to łpifuię przed káđđá niedzyełł. Dobrzy w ięgo reyełtrá ći nigdy nie wchodzą RejWiz 79v.

Zwroty: »do rejestru przypisać« (1): Dyable iam też w portki náplwał/ etc. poczułeł ty tę wonię/ y do inłłych grzechow moich do Regełtru przypilłł? ReszPrz 51.

»spisać rejestr« (1): A łpifzemy/ á łpřawimy thák reyełtrá wiernych myłłi łwoich RejPos 193v.

»rejestr sprawić« [szyk zmienny] (2): A tu káđdy zrozumieć może co to iełł zá łtrách/ łtráciwłzy tu włzytko włodárłtwo łwoie/ ielzće ktemu táł przyłć ná trudną licźbę á ná łroęie dekretá/ ielłize thu łobie tych reyełtrow łtátećnie nie łpáwiemy [!]/ á nie vkaźemy táł krzełciáńłkich powinności náłłych. RejPos 191, 193v.

»z rejestru wymazać« (2): Táłże gi [człowieka] iuż podał [Pan] w moc oney łpřofney rocie [tj. łmierci]/ Iáko widziłł w iákim iełł przed nim kłopocie. Acź potym łnádź niektorym był droęę vkazał/ iź ich wiele s tey roty reyełtrow wymázał RejWiz 86v, 19.

Wyrażenie przyimkowe: »z rejestru« = dobrze, naleźycie, włáłciwie, dokłáđnie (5):

~ W porównaniach (2): A gdy łie tu iáko z reyełtru obaczyłł w łpřawach łwoich/ łnádnie potym znaydzielł miedzy męđrłzemi/ czeęo dáley w łobie popráwowác/ y iáko łie łpřawowác bęđzyelł miał. RejZwierc 179v; Oczko 30v.

[Fraza: »by się z rejestru wiodłó«: á z sáłsá? tego pilnowác, áby syę włzytko z reiełtru wiodłó. OczkoPrzymiot 462.]

Zwroty: »z rejestru czynić« (1): Bo włłilćzi nan pieczá maią Chocz zdalięka pogłáđaią Włłitko mułłi zregełtru czinicz Iuż łwoboda łtoi za nicz RejRozm 407.

»z rejestru ukłáđác« (1): Dáđzą ráđę ná włzytko dobrá ći pánowie/ Bo im přáwie z reyełtru vkláđano w głowie PaprPan Hv.

»z rejestru wystawić« (1): Azalż on ma wżdy kiedy beśpieczne wyśpánie/ Ano we łbie kowale á dziwne źzemránie. Iákoby iutrzejłzy dzyeń z reyełtru wytáwić/ Iż będą zacni goście/ iáko fie im ftáwić. *RejWiz* 12. ~

a. *Spis, wykaz sporządzony w celach kontrolnych; elenchus Mącz, Calep, Cn; argumentum, catalogus, diarium, index, ratio Mącz; tabula Modrz; repertorium Calep (215)* : a thak skoro dworzanyń nasch tham przyedye abifćzie weśpolek snym dobrze sie dowiadiwały y pythaly y ogladowalibifćzie thi Regełtri, Bialohrodzkie, yle czeladzy thv przywiedziono *LibLeg* 10/59, 10/59 [2 r.]; Diarium, Obrok/ Dzienny pokarm/ Też regifćter co kto ná yeden dzień wyda/ weźmie álbo vcziny *Mącz* 85a, 40d, 101c; ktore *beneficia* niechayby łámi ktorzi ie dźierzą pod funnieniem łźácowáli/ y w reiełtr pośpolity to dáli/ áby po tym wedle onego ośźácowánia podatek dawano. *ModrzBaz* 122; Elenchus – Zdradliwi dowod, et źpifćsanie nieiakiey rzeczy. Regełtr. *Calep* 355a, 912b; *SarnStat* 814; *ZapMaz II G* 97/89v [2 r.]; [młotki 3, kleszczki 2, formy do rusznic w pudełku, rejestra zwiáżane i z listy 3 wężelki *InwMieszcz* 1570 nr 159; *Volck Xx2*].

rejestr czego (6): Slyemi wam Regełtra łźkod tich ktore łfy mienią livdzie Czefćarfćzi od poddanich naschich *LibLeg* 11/81v; *BielKron* 235v; *RejZwierc* 179v; Iuż temu kilká łármárkow Fráńckfordłkich minęło/ iáko mi pošyłáią Regełtr kłiąg nowych *ReszPrz* 67; *SarnStat* 139, 141.

rejestr o czym (1): Bo thakowem lyvdzyem tho karanye vkazvye. Zebi powthore thakowich zloczinłthw łzye nyedopvćzaly any thełż then Reiełtr. [...] o łkodach poddanich náfcich pošłalyłźmi wam *LibLeg* 11/141v.

Zwrot: »w rejestr wpisać (a. [pisać]); [na rejestr pisać]« [szyk zmienny] (1): *Mącz* 123c; [Niewiém ktoby miał dobrodźieyłtwá piłáć w reyełtrá *SenekaGórn* 39; Abowiém iáko ten dar/ który kárbuią/ ábo ná reyełtr piłźą/ tráći wlyłťkę wdźięczność: ták y ten dobrodźiey/ który vkázuie/ iáko dał wiele/ dárv łwego nietylko nie zaléca/ ále go ná oczy wyrzuca. *SenekaGórn* 81 (*Linde*)].

Wyrażenie: »spisany rejestr« (1): powiadał on mnich od krolá źpifćanego Regełtru doleğłóći od Cefárzá y Papieźa długą rzeczą. *BielKron* 235v.

Wyrażenie przyimkowe: »z rejestru« (1):

~ *W porównaniach* (1): Práwie iákoby z regełtru wyliczáłż grzechy moje. *BibRadz* I 278d *marg*; [aby [...] łácramentow pańłkich łobie ku potępieniu nieuzywali/ iako ich tam wiele vzywa gđzie nic nieczynią iedno grzeczy iakoby zregełtru liczą *MurzNT* 34 (*Linde*)]. ~

Przen (8) : A też ten łtroź twoy Anyołek/ [...] Chćąc zátáić ná cię grzechy/ Y ná reyełtr bárzo godził/ Niemáłoby mię vłźkodził *BielKom* Dv; *LubPs* N3v; Abowiem thu Apołthoł dokłáda: Iż wedle vćzynkow á wedle reyełtrow iego tám będzie łáđenje káźdego. *RejAp* 173; *RejPos* 19; Miły Dyable/ wyłłuchałem twego Regełtru/ álem ieden grzech iełźcze popełnił/ ktorego w tym Regełtrze nie widzę *ReszPrz* 52.

Zwrot: »[kogo] napisać (a. wpisać) w rejestra« (2): á proš áby cie [Pan] raczył wpifćć w łwięte reyełtrá łwoie/ á wydrzeć cie od tego okrutnego poborce łwiátá tego/ y z reyełtrow iego *RejPos* 19, 19.

a. *Spis osób, ewidencja; album Mącz, Cn; genealogia Mącz; registrum JanStat (46)* : *LibLeg* 10/57v; *RejFig* Aa5v; Expungere nomen debitoris, Wypifćć/ wymázáć z regifćtru dłźżniká. *Mącz* 331d; Ktorego Landa [tj. papieźa Jana XI] tak był żywot łprońny, [...] że go drudzy niechćieli kłáść w poczet

inŝnych Papieżow. Ale nie wiem czemu? małoby ich dla tego w reieŝtrze zostało. *CzechEp* 419; Wielki pozitek y ozdobe tziniela tha Academia R. P. kiedifie Sinowie iei wniei kochali/ wniei fie cnot y obitzaiew vtzac/ weijrzymi w Regiftra co za Profefori co za Bakalarze co za Miŝtrze *Paprup* B4; *Phil* L3; Którzy ŝláchćicy trzykroć w reieŝtrzech, máią bydz imáni álbo nie. *SarnStat* 703, 513.

rejestr kogo, czego [= kogo] (8): Posłali [*posłowie*] zaraz i regestr posłow, wiele ich było i ktorzy z kaŝdego powiatu, upominając się opatrzenia na strawę *Diar* 38, 38, 41; *Mącz* 143c, 166c; Iáko ieden *Aurelius Quintus*. [...] gdy ŝzedł *in forum*, áby ogládał Reyeŝtr tych ktorzy byli ná wywołanie ŝpifáni/ chcąc fie ich nieŝczęŝcia wŝáłowác. [...] rzekł tymi ŝłowy: [...] *Phil* O. Cf »rejestr ludzi«.

Z przymiotnikiem od rzeczownika osobowego [= kogo zawierający] (4): In album studiorum referre, Wpifác kogo w regiftr ŝtudencki/ to yeŝt zá ŝtudentá go mieć. *Mącz* 124b; *WujJud* 136; Wiele ich iefť/ ktorym tákowe vrzędy dawáią tylko względem rodu á bogactw/ ludziom niećwiczoným/ nigdy miedzy nowotnymi ŝołnierzmi niebywáłym/ á ledwie w ŝołnierŝki reieŝtr w pifánym [*vox militiae adscriptis*] *ModrzBaz* 115; *SarnStat* 975.

W połączeniu pleonastycznym (1): iŝ KJM nie z powinności jakiej, ale na przyczynę panow opatrzenie im na strawę obiecał, ktore im będzie dano, gdy regestr pocztu posłow dadzą. *Diar* 38.

W porównaniu (1): á Pan Bog ie [*ŝwięte ŝłowa*] w niebie nápifał/ gdy ták iáko do reieŝtru ŝzli/ imiona ŝwe ná ŝołnierŝtwo Chryŝtuŝowe w pifuiąc *Skarŝyw* 206.

Zwrot: »w rejestr, w rejestrze (a. na rejestrze), do rejestru (na-, w)pisać (a. (po-, w)pisany)« [szyk zmienny] (9:5:2): thak zawiedzionaŝ czeladz ktora bedzie popyŝfana wregeŝtrzech abi ŝie ŝwas kosdi pylne pythal onye y dowiadowal w powiecziech ŝwich *LibLeg* 10/59, 10/57v; *ComCrac* 20; A zoŝtáli były dwa męŝowie w oboŝie/ z ktorych iednego zwano Heldád/ á drugiego Medád/ ná ktorych teŝ odpoczynał duch/ ábowiem y onych było wpifano wregeŝtr [*et ipsi descripti fuerant*]/ ále nie wyŝzli byli ku Przybythkowi Boŝemu. *Leop Num* 11/26; Táke ten obyczay bywał/ kto miał wołá kráŝć/ obiawiał fie ŝtárŝemu z duchownych y dał fie wpifác w reyeŝtr *BielKron* 9v; Profieri nomen suum apud Rectorem, Dác fie w Regiftr wpifác. *Mącz* 119d, 124b, 374d; *BielSpr* 52; *ModrzBaz* 115; iŝ ták przedtym ná długich kárťkach ŝtárŝy pifáli/ y ná wálek zwijáli/ iáko y teraz ŝydowie czynią z przykazaniem Boŝým/ y Ruŝ/ gdy w regestr pifzą pomárŝe *CzechEp* 158; A dla tego roŝkazał Król Ie⁸⁰ M. ŝe ná wieczne czáfy ŝaden z Pánów nie ma mieć ŝadného czynŝu ná Zupách/ okróm tych/ ktorzy ŝą w Reyeŝtrze nápifáni *SarnStat* 378, 140, 150, 182, 214.

Wyrażenia: »rejestr ludzi« (2): *LibLeg* 11/98v; Expunctus stipendiis, Wymázány z regiftru ŝłuŝebnych ludzi/ odyęto mu ŝołd. *Mącz* 331d.

»rejestr spisany« (1): A ieflyŝ iefcze niewierziŝ. Owo mas reieŝtr ŝpyfany Mnie od mego pana dany. *RejKup* e7v.

»w rejestr wwiedziony« (1): Conscripti, Popifáni/ to yeŝt w regiftry wpifáni álbo wwiedzieni. *Mącz* 374d.

Szeregi: »rzędy albo rejestry« (1): Zaden w tych rzędziech álbo Regeŝtrach Biŝkupich/ ktore Koŝcioły wyliczyć mogą/ Luteranem nie był. *WujJud* 136.

»rejestr, (albo) wyliczenie (a. wyliczanie)« (2): Impeditura, In Bibliis legitur, ubi dicitur legi inpaedatura, W reyeŝtrze w wyliczaniu pokolenia. *Mącz* 166c, 143c.

Przen: Grono ludzi [w tym: kogo (2)] (3) : Zgromadź sobie w gromadę the z reyełtru mego/ A przywołay do siebie ludu ták zacnego. PaprPan A4v.

Zwrot: »w rejestr włożyć« = zaliczyć do grona (1): Referam te in album meorum amicorum, chcę cie w regełtr moich przyyaciół włożyć. Mącz 6c.

Wyrażenie: »policzon w rejestrze« (1): Y będę nád mniemánié ludzi niezyczliwych/ Iefzcze policzon w regełtrze żywych KochPs 176.

αα. *O przestępcach; registrum JanStat (7) : Kto w Reyełtrze trzykroć znaleźiony. SarnStat 695.*

Zwroty: »do rejestru pisać; popisan w rejestr; w rejestrze napisan« (1;1;1): UstPraw I4; SarnStat 703; Do złodzieyfkich reiełtrow częłto ich [rodziców złoczyńcy] więc piłzą: Y częłto dla złych dzieći wrąganie łyłżą. KlonWor 38.

»weźrzec w rejestr« (1): Tráciłz ławę/ mniemanie/ dobre mienie/ miarę/ Y nie równą z drugimi/ iuz małz ná wżem wiarę. Bo weźrzy iedno w reyełtr/ nie naydzyełzli tego/ Iż thy przez rok omyliłz/ pewnie nie iednego. Więc obudwu pewna was/ vtrátá nie minie/ Temu coś wzyął/ á tobye/ dobra ławá ginie. RejZwierz 124.

Wyrażenia: »rejestry złoczyńców« = registra a. reiestra maleficorum JanStat (2): którzy podeżrzáni łą w złym vczynku/ którzy trzykroć w Reiełtrzech złoczyńców łą znaleźieni/ áby byli miáni bydź przezeczći SarnStat 704 [idem] 943.

»rejestr złodziejski« = reiestrum maleficorum JanStat [szyk 2:1] (3): ále kto ieft trzy kroć popiřan w regełtr złodzyeyfki/ ten nie ieft dobry/ á ták ma być poiman. UstPraw I4; A tákowy nie będzie w dobréy ławie/ który trzykroć w reiełtrzech złodzieyfkich ieft nápiřan SarnStat 703; KlonWor 38.

β. *Wykaz mienia i spraw z nim związanych, też: inwentarz; inventarium Mącz, Calep, Cn; repertorium, tabula Mącz, Cn; censum Mącz; album, regestrum Modrz; ratio JanStat [rejestr, dóbr spisek, inwentarz – registrum Cn] (37) : (did) Achiza namawia Iozepha (-) Hey hey Iozeph trzeba mi was Będać y ty regełtra wczas Bo wżytko fiedzyłz nad nimi Iakoż cie nie tełzno z nimi RejJóz D6v; Mącz 483a; Then [Wenet] nie pátrząc/ czo zá czym idzie/ zgoła ták piłał/ iáko mu co ná myłł przyłżło: y począł Reyełtr Item oftrogi/ Item boty/ Item łłomok/ y dáley co tám łtało. GórnDworz P2v, P3 [2 r.]; Coż tedy będą czynić Niemcy? czyli więcey będą folgować okopćiałym reiełtrom á zbotwiálemu pápirowi/ ábo ráczey żądzy y sławie łwey/ niźli potrzebam ták Polakow iáko y Pruřow? ModrzBaz 106, 105v [2 r.]; Calep 558b; Regełtr/ co z ktorey łzkuty wymierzaią we Gdańku/ ma bydź vczyniony GostGosp 88; Wysiewki ná folwárki Pan ma mieć ná regełtrze GostGosp 150, 92 [2 r.], 116; A gdzieby łami [podskarbiowie] bydź niemogli/ tedy piłárze łwé z Reyełtry połłác powinni będą. SarnStat 415, 373, 415 [2 r.].*

rejestr czego (6): Regestr rzeczy Błałchkowłkich. czo anuchna do łłiebie wziąła. ZapMaz V S 2/332; Mącz 279b; Tych wżytkich beneficiy reiełtr mogłiby Biłkupi przynieść ná łeym [Horum omnium indices per episcopos ad conventum perferrentur]. ModrzBaz 138v, 105v; Reyełtr rzeczy łkárbowych, Korony, etc. SarnStat 356, 348.

rejestr czyj (2): ZapMaz V S 2/332; A Páłterfkie bydlá/ [...] máią mieć piątná ná lewym vchu/ á Páńłkie ná práwym: y liczbá w regełtrze Páńłkim wiele tego kędy/ ma bydź támze kiedy y Páńłkie łpiřano GostGosp 114.

Zwroty: »na rejestrze podać« (1): Którzy [potomkowie podskarbiów] [...] wżyſtkié retentá onym wiadomé ná reyeſtrze podádzą/ y liczbę vczynią *SarnStat* 415.

»na rejestr (s)pisać; rejestr spisać; w reistr wpisać« (2;1;1): Referre agros in censum, W regiftr wpiſać yáko kto wiele ymienia ma. *Mącz* 47a; *ModrzBaz* 122; Kuchmiſtr z tego bydła co do kuchniy przy Pánie wychodzi/ má to wżyſtko ná regeſtr piſać *GostGosp* 152, 148.

»rejestra spis(ow)ać; rejestra pisane« [szyk zmienny] (2;1): *RejKup* F; To widząc ſyn iż ociec wżytko coſ ráchuie/ A pilnie wednie w nocy reyeſtrá ſpifuie/ [...] S czego ſie nie pomáłu ſyn iego frálował. *HistLan* B4v; A Regeſtrá ktemu były piſáne/ wiele czego było/ á co czyiego dawano do Sequeſtru Chorążom *BielSpr* 15.

»rejestr sprawić« (1): Ale niſzli ten reieſtr ſpráviono/ byl ten czás/ kiedy Niemcy Prufkiey ziemi niepánowali *ModrzBaz* 105v.

Szeregi: »reistr a spisanie« (1): Mieyſcá gdzie tákie rzęczy [!] ofzácowáne przedawáya. *Auctionariae tabulae*, Regiftr á ſpiſánie/ álbo Inuentars tákowych rzeczi. *Mącz* 20b.

»zapisy i rejestry« (1): A zaſ co naliezli panowie na rozdzialie będący tak w zapifach iego i Regeſtrach, marc. SiedmSeth, dwadzieſcia i osm. gr 11. *ZapKóſcier* 1580/7v.

γ. Lista składników sumy w działaniu matematycznym (1) : *Rationes dispungere*, Odráchowác/ ſummowác/ liczbę vczynić y przekryſić regiftrá. *Mącz* 331d.

δ. Sporządzony na potrzeby sądu spis zeznań, wyliczenie krzywd, wykaz spraw do rozpatrzenia; wokanda (30) : Ci [sędziowie] niechaj ſię rozdziela na troje po jedenaſcie [...] i kaſde jedenaſcie aby ſiedzieli (i) ſádzili oſobno kaſde ſwe wojewodztwo wedlug rejestru *Diar* 95; A ná Trybunale zda mi ſie ſádzá ich rzędem z Reyeſtru, wedle Woiewódtw *SarnStat* 531; A ſáđ ma ſáđzić z reieſtru dla porzádku lepſzého. *SarnStat* 736; Poſzlednych czáfów wedle Reieſtru przeſtrzegáiac ſáđzić vſtáwiono. *SarnStat* 787, 418, 531, 533, 571 [2 r.], 738 (21).

rejestr czego (2): Ieſt y *Actuarius* do ſwych Reyeſtrów controwerſiy. *SarnStat* 428, 449.

W charakterystycznych połączeniach: przypadać z rejestru, sądzić (sądzony) (6), zawołać (2); wedle (według) rejestru sądzić (3), wezwany (wzywanie) (4); sądzić bez rejestru.

Zwrot: »w rejestr wpisać (a. napisać, a. wpisować się); do rejestru wpisować; w rejestrze napisany« (4;1;1): Ktorego iſtcá piſarz pierwey w regeſtr wpiſze/ tego rzecz ma być pierwey ſádzoną *UstPraw* H2v; Nie ſtánieli oná ſtroná co iá pierwey w regeſtr nápiſano/ tedy niſz Sąd wſtánie ma być przez Woźnego trzy kroć wołána *UstPraw* H2v, H2v; [Pisarz trybunalski] ſprávny ich [deputatów trybunalskich z poſzczególnych wojewódtw] do Reieſtru porzádkiem Státutowym wpiſowác ma. *SarnStat* 872, 1294, 1303.

ε. Spis treści lub wykaz (indeks) zagadnień; też spis ksiąg; index librorum, titulis ratio, librarium *Mącz* (73) : Náydziecie téſz przy vroczyſtych ſwięciách pieſni piękne/ dlá ofobného pocięſſeniá/ iáko reieſt [!] vkazuie tu poloſzony *OpecŻywSandP* ktv; Reieſtr látwiego nalezieniá dzieiow albo kapitula. *OpecŻywSandR* n1b 2, n1b 2v *żp*; Regeſtr ten ktoriſmy wam przodkiem poloſzili telko główny rozdział wżytkich zioł kthore ſá w tych kxięgach w ſobie zawiera *FalZioł* [†], [†]; Regeſtr albo vkazanie gdzie czo ſtoi wypiſano. *MiechGlab* *6, **7v; *RejPs* Ff2 *żp*; *GroicPorz* oo4v; Gdyſzci tho [tj. argument na wszystkie rozdziały] nie idzye zá grunt/iedno miáło Reyeſtru: ábyſ ſtáđ ſnádnieyſzy pochop miał/ [...]

do słuźniejszyego wywiádowania swoich powinności cnotliwych. *RejWiz* A8, Dd5; Regeſtr abo ſpoſob naleźienia Epifthoł y Ewángelęy *Leop* AAA2, YY4v źp; *RejZwierz* aav źp, bb4v; Abowiem ſtarczy oycowie chcąc ząbieźec niebeſpieczeńſtwu/ áby kłięgi ktore poźły z domyſłu ludzkiego/ nie były miełżane miedzy ty ktore oprócz wątpienia poźły z ducha ſwiętego/ tedy ie poſpołu zebráli w ieden regeſtr ktore nązwáli Kanon *BibRadz* I 481; *BielKron* Mmmmy; Index librorum, Regiſtr. *Mącz* 85c, 191d, 249c; *SarnUzn* B2; *HistRzym* 135v; Reyeſtr álbo pokazanie krotkie mieyſc oſobliwźyich/ dla prędziego ználeźyenia porządnie podług liter s pilnoſcią zebrány. *RejZwierc* Aaa3, Aaa3v źp; *WujJud* Llv źp; *CzechRozm* *v źp, **6v; *Oczko* 41 źp; *LatHar* Aaa3 źp, Aaa8; *WujNT* Ddddddv, Xxxxxx źp; Kędy do grńnice y rozdźiału Płot, Rzéká, naleźy: pátrz w tych Tytułech, Státutów wławnych z reyeſtru. *SarnStat* 470; ACzkolwiek tá ieſt wławnoſć y *virtus* porządku *methodum* w tym Státucie/ że y bez Reieſtru káźdy moźe naléźć w nim to co mu ieden potrzebá. *SarnStat* 1306, 550 [2 r.], 720, 1307 źp, 1314; Dwá ſą przy nich [kazaniach] Regeſtry. Ieden do náuk ná zmoćnienie [!] Kátholickiey wiary: A drugi do napráwy obyczáiw ſłuźący. *SkarKaz kt*, Oooov źp.

rejestr czego [= *poszczególnych części tekstu*] (19): Regeſtr Mędręczow porząd wypifany. *BielŻyw nlb* 7; Teź dla łacnieyźyego ználeźyenia/ reyeſtr wźytkich Pfalmow ná końcu ieſt przydány. *LubPs kt*; *KrowObr* Qq4 źp; *Leop* AAA2; Mamy tedy wiedzieć/ iż w piſmie ſwiętym dwá Reieſtry piſm ciągną ſie przez wźytkę Biblią. *SarnUzn* B2; Poczyna ſie Regeſtr tych Hiſtoriy. *HistRzym* 134v, 135v źp; Regeſtr przednieyźyich rzeczy/ ktore te Kſiąźki w łobie zamykáią. *WujJud* Ll; *WujJudConf* 36v; Reieſtr Rzeczy Czelnieyźyich w tych kſiąźkách opiłanych *CzechRozm* *; *SkarJedn* D3; *LatHar* Aaa2v; Nákoniec połóżyliſmy ná końcu Regeſtr doſtáteczny wźytkich náuk y rzeczy zbáwiennych *WujNT przedm* 26, kt, Vvvvv2v, Vvvvv2v źp, Xxxxx; Ale Koſciół Bozy nie będzie chodźil pytać o Regeſtr kſiąg ſ. do ſwoich nieſzczęlnych zbiegow [tj. heretyków]. *WysKaz* 36; *SarnStat* 1315.

rejestr czego [= *jakiego tekstu*] (2): Regeſtr Kroniki *BielKron* Kkkk2v źp; Regeſtr Nowe⁶⁰ Teſtámentu. *WujNT przedm* 27 marg.

rejestr dla czego (3): *RejZwierz* aa; Reyeſtr dla rychleyźyego náleźienia rzeczy tych/ które ſye w tych Kſiąźkách zamykáią. *Oczko* [40]v; REIESTR, Dla prędziego naleźienia rzeczy w tym Státucie/ rzędem obiecádłowym. *SarnStat* 1306.

rejestr do czego (1): REGESTR DO NAVK NA ZMOCNIENIE KATHOLICKIEY WIARY PRZECIW HÆRETYKOM. *SkarKaz* Oooo.

rejestr ku czemu (2): Regeſtr ku náidowaniu rzeczy przednieyźyich. *BielKron* Kkkk2. Cf *Zwrot*.

rejestr na co [= *jakiego tekstu*] (3): Przytem przydána ieſt nauka czytaniá i piſaniá ięzyka Polſkiego/ [...] I Regeſtr na wykłád ktory przy ſ. Mattheufzu/ i na Ewangeljé niedzielné i dniow ſwiętych *MurzNT kt*; Polſka Kroniká ná ktorą ieſt oſobny Regeſtr. *BielKron* Llll2v, Llll4.

rejestr na co [= *poszczególnych zagadnień*] (1): Zdało ſie nam [...] Regeſtr na wźelkie niemoczy, ktore lekarźſtwo tich zioł bywaiá vdzrowiony: wam przyłóżyć. *FalZioł* [‡].

W połączeniu szeregowym (1): Űowo Boźe [...] [nowowiernicy] fáłzywymy glozami ábo wykłádami/ árgumenty y regeſtrami ſrodze pogwałćili/ áby ſię piſmo zdało być zá nimi. *WujNT przedm* 4.

Zwrot: »ſprawić rejestr [ku czemu]« (1): Űprawilichmy ku końcowi Reieſtr/ ku prędzemu mieyſc potrzebnych ználeźieniu *BibRadz* *6.

Szeregi: »rejestr abo spisek« (1): Regeŕtr ábo ŕpifek ŕłow y rzeczy przednieyŕzych/ ktore ŕię w tym Nowym Teŕtámenie y w Annotácyách iego zámykáia. *WujNT* Xxxxx.

»rejestr abo tablica« (1): Regeŕtr ábo Tablicá Epiŕtoŕ y Ewángeliy/ ktore [...] w koŕciele wedlug zwyczáiu Rzymŕkiego czytáia. *WujNT* Vvvvv2v.

b. *Spis czynnoŕci, zasad postępowania, instrukcja [o czym]* (2) : Bo y w wielkich rzeczách dla tego Formularze ŕá/ áby człowiek wŕzyŕtkiego w głowie nie noŕiŕ: ále gdy o czym rzecz przypádnie/ do Regeŕtru o onych rzeczách ŕie vciekaŕ. *GostGosp* 1; O czásie ŕádzienia Roków w káżdym Powiecie zoŕobná: naydziefz reieŕtr w Státucie Polŕkim Herbórtowym *SarnStat* 720.

c. *Spis kosztów, zysków, danin, podatków; rachunek, księga rachunkowa; tabula (expensi a. accepti)* *Mącz, Modrz, Cn; libellus BartBydg; calendarius, codex (accepti a. expensi), ratio, rationarius (codex) Mącz; aneclogistus, logarion, rationarium Calep; regestrum JanStat (67)* : Vbędzie w regeŕtrze obroku Vciekŕ mŕynarz tego roku *RejRozpr* C4v, D; *GliczKsiqz* I4; KIedy Kártágniŕká wŕoŕc Rzymiáne poŕiedli/ Poborce potym do nich z regeŕtry przybiegli/ Iáko mieli trybut dáć *RejZwierz* 39v; Drudzy do Goŕpodárŕtwá wŕzytkę myŕŕ ŕkŕónili/ A w pieniádzách nawyŕŕzé dobro poŕoŕyli. Więć téz tám rychléy naydziefz Regeŕtrá ná ŕtole *KochZg* A3v; *Rationarius, Regiŕtr/* xięgi ráchunkowe ábo ráchubne. *Mącz* 347c, 31c, 58c, 347c; á w tym reyeŕtrze nie byŕo wyliczáne rzeczy/ ktore ŕie iádŕy/ ábo piŕy/ ále telko ták ŕtaŕo/ Obiad wniedzielę koŕztuie thák wiele *GórnDworz* O6, O6 [3 r.]; A thu iuŕ beŕpiecznie będyeŕz mogŕ rozumieć iŕeŕ wŕtaŕ od mytá o [!] od márných reieŕtrów ŕwoich iáko Máttheuŕz *RejPos* 325v, 325v; *HistLan* B4v; *RejZwierz* 234, 248v; po ŕzeŕci złotyeh ná Koń ná czwierć roku im pŕácono/ y ŕzkody Końskie wedlug Regeŕtru iáko ktorego piáno *BielSpr* 70; *Strum* R2; O Páwle Trzećim Pápieŕu powiádaia/ ŕe w regeŕtrách Iálmuŕniká iego [...] náŕázŕo ŕię więcej niŕ oŕm dzieŕiát tyŕięcy złotyeh *ReszHoz* 133; Odiachaŕ Cieklińŕki ze d wiema [!] Reieŕtry, zobudwu ŕkarbow wziętemi *ActReg* 128, 129 [2 r.]; *Logarion* – Regeŕtr do ktorego widatki wpiŕsuiemi. *Calep* 611b, 896a; Vrŕędnik [...] qwit ma mieć ná regeŕtrze/ áby łácwieyŕza liczbá byŕá: á gdy regeŕtrowi nie wierŕa/ qwit vkázáć. *GostGosp* 16, 4, 154, 156; A wŕzytko porzádnie ŕpráwiwŕzy y ŕpiŕawŕzy/ ieden Reyeŕtr nam oddáć máia/ drugi przy ŕobie mieć/ trzeći Podŕkárbiému dáć. *SarnStat* 334, 276, 308, 310, 312, 334, 336; Ni Chriŕtus/ ni vbodzy tego [złóŕzonych datków] nie vŕzia: Sámi zá to niewierni Iudaŕzowie tyia. Szpitala łákna/ pragna/ ŕiębna/ nędzę klepia: A owi ludŕiom oczy reieŕtrámi ŕlepia. *KlonWor* 50; [A iŕ ŕię pokazaŕo na tym rachunku, iŕ nieboszczyk p. Jurga Krakier zostaŕ winien wnukom swym tak jako jego rejestrza pokazowaŕy pieniędzy fl. 403 i gr 14 *InwMieszcz* 1597 nr 301/297, 1597 nr 301/298].

rejestr czego (7): *Libellus aeris alieni, registr dlvgv BartBydg* 81b; *Mącz* 438a [2 r.]; *Calep* 69a; Vrŕędnik ma mieć oŕobny regeŕtr rŕádzienia czeládzi y pŕácenia im *GostGosp* 16; REyeŕtrá tego wŕzytkiego máia mieć przy ŕobie *SarnStat* 362, 362 marg; [Potym produkowali regeŕtr czynszów zamkowych z tej wŕi Polykna *LustrSand* 283].

Z przymiotnikiem odrzeczownikowym oznaczającym rodzaj opłat (2): Kiedy ŕpiŕuia Regeŕtr dzieŕięćinny/ ma káŕdy chŕop prawde/ wiele náŕázŕo/ powiedáć *GostGosp* 78; *SarnStat* 414; [Płacá ex laneo per gr 16, ale z regeŕtru czynszowego naliczono więcej. *LustrSand* 176; Dzielá ŕobie

[*piwowarowie*] drudzy słuód na 2 wary, a jakośmy się dowiedzieć mogli z regestrów czopowych i od radziec *LustrPłoc* 32, 20, 26, 32; *InwMieszcz 1573 nr 188/139*].

Zwroty: »w rejestr napisać (*a. wpisać*), wpisan; na rejestr (*s*)pisać; do rejestru zapisać; napisać na rejestrze; w rejestrze napisany« [*szyk zmienny*] (3:1;2;1;1;3): *Mqcz* 347b; Ten ízácunek/ choćiaby fię ná feymie zftał/ [...] niechby był w reieistr wpiřan [*in tabulas publicas referenda esset*]. *ModrzBaz* 138v, 120v; *BielRozm* 28; Proszę tylko oto [...] zeby na pewnym mieiscu mi beł [*jurgiel*] naznaczon y przypowiedzenie słuźby na 24 konie zeby Pan Podskarbi do reieistru wczas zapisał *ActReg* 61; Vrzędnik ná Regeřtr ma piřać/ iáko á po czemu ktorego tego dnia ná tãrgu było. *GostGosp* 46, 46, 94; Kupcy długi w Reyeřtrzech nápiřané przed trzemá láty niech wyćiągáią. *SarnStat* 695, 276 [2 r.].

»rejestra (*s-*, *po*)pisać (*a. spisować rejestr*)« [*szyk zmienny*] (4): Spyřales regeřtra/ fluchay Pacholátko lecz nieruchay. Tych Czyrographow zwiãzanych Czo napiřow niemas nanich. *RejKup* E; *RejZwierc* 191; Száfářtvo gumná ma bydź życzliwe/ iáko zboża ták y pieniędzy: Regeřtrá zãraz piřać: opátrznie y rzãdnie ie chowác: ná pámięć fie nie ípuřczác *GostGosp* 48, 78.

»w rejestr wejřrzeć« (1): Vrzędnik ma ípiřać porzãdek vřtãwiczný [*wydawania prowiantu*] około ířkut [...]. A Klucznik ma nápiřać dzieñ kiedy fie odbijã/ y kiedy ná zad przyidã: tedy w Regeřtr weyřrzawřzy/ lãcwiey mu fie dowiedzieć/ co ma wroćić. *GostGosp* 100.

Szeregi: [»rejestry i karby«: Urodziło się roku niniejszego wedle regestrów i karbów urzędniczych jęczmienia sieczzonego kop 1200 *LustrMalb* I 66.]

»rejestr, rachun(e)k« (2): Mercurius gdi będzie z mieřãczem złączony: czyni ten dzieñ weřoly y chwalebny. Reieřtri íprawiay, rachunk czyn *FalZioł* V 53; Rationibus inferre, W regifřrã/ w ráchunek wpiřać. *Mqcz* 347b.

»reistr a spisek« (1): Tabulae accepti, Regifřr á ípiřek wziętych rzeczy do skãrbu. *Mqcz* 438a.

»tramy i rejestra« (1): A on názáiuthr zydkowski przyřluguie/ tramy y reyeřtra popiřał. A mnima iż tego nikt niewie/ áno wřzyřcy á iáwnie mu pochlebuiãcz pořmiewáią fie z niego. *RejZwierc* 191.

W przen (2) : Rãdzi bãrzo tramy kryřlã [*tj. wypisujã dłuę na belkach*]/ Y reyeřtrom fie dořtãnie/ Czãřem idź z wiořki nářz pánie. *RejZwierc* 232.

Zwrot: »wleć w rejestr« = *zapořyczyc się* (1): (*marg*) Kořzt około białyř głow (-) Częřto fie kłufře połkopek Aż muři wleř w regeřtr chłopek *RejRozpr* H3.

Przen (1) :

Zwrot: »[komu] na rejestrze nie zostać« (1): áby ten co do tákich wóđ iedzie/ myřl/ y řercé řwé/ co nabãrziéy vřkromiřl/ [...] ták řercé y íprãwy řwé řtãnowiãc/ iákoby áni BOgu Pãnu řwému/ áni komu z ludźi/ áni řam náořtãtek řobie/ ná reyeřtrze nie zořtãł. *Oczko* 24.

2. *Tabliczka, przedmiot, na którym umieszcza się napisy; album, pinnacidium, tabula* *Mqcz* (3) : Album, Tablicá álbo inřza rzecz byãła ná ktorey może piřać. álbo/ yáki regeřtr. *Mqcz* 6c; Tabula, Tablicá/ deřczkã/ teź liřt regifřr y wřzelãka rzecz ná ktorey może piřać. *Mqcz* 438a, 300c.

*** *Bez wystarczãjãcego kontekřtu* (3) : Do tego [że Polacy uźywajã tylko jednego „g”] przydãć fie może Reieřtr, nie Regeřtr, Aniów, Ewãnielia, eřc. nie Anęiów, áni Ewãngelia. *JanNKar* E4.

Szereg: »karty albo reistr«: (1): Tabulas inter se configere, Kãrty álbo regifřr weřpołek skryć. *Mqcz* 126d.

Synonimy: **1.** księga, spis; **a.α.** poczet, rzqd, wyliczanie, wyliczenie; **β.** spisanie, zapis; **δ.** porządek; **ε.** spisek, tablica; **2.** deszczka, list, tablica.

KO